

Mottagare
Regionstyrelsen

Information. Aktuellt kring kalkbrytning och tillståndprocesser.

Förslag till beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Gotland är sedan lång tid tillbaka ett nav för svensk kalkindustri och rymmer några av landets mest betydande kalktillgångar. Ön tar ett stort ansvar för den nationella försörjningen av såväl cement som kalksten för andra ändamål. För Gotland är det därför av stor betydelse att de industriverksamheter som etablerar sig på ön och som genom sin verksamhet påverkar vatten, natur och människors närmiljö på ett negativt sätt, också kan bidra till att skapa positiva effekter inom andra områden såsom näringsliv och arbetsmarknad.

Just nu pågår ett antal processer med tillståndsprövning i olika skeden som rör kalkindustrier och täkter på Gotland. Det handlar om följande verksamheter:

Nordkalk AB

- Överprövning av tillståndsbeslut gällande kalkbrytning i Lärbro St Vikers 1:94.

Heidelberg Materials Cement Sverige AB.

- Överklagat tillstånd för täkt- och vattenverksamhet i Slite
- Återkallad tillståndsansökan för cementproduktion, hamn mm i Slite.

Svenska Mineral AB, SMA

- Samråd gällande planerad täktverksamhet i Bunge Stucks

Ärendena befinner sig i olika delar av prövningskedjan. I det följande ges en kortfattad bild av nuläget tillsammans med en bedömning av behovet av aktivitet och engagemang för regionens del utifrån utvecklingen de olika

ärendenas processer.

I tillägg till pågående tillståndsprövningsprocesser bör det uppmärksammas att riksintressemyndigheten SGU nyligen genomfört en översyn av sina befintliga och utpekanden av nya riksintresseanspråk för värdefulla ämnen eller material i området norra Gotland. Det handlar om områdena Storugns-Klinthagen, Fleringe och Rute-Stucks, där myndigheten föreslagit utökningar av riksintresseanspråken omfattande knappt 12%. Region Gotland har senast i januari 2026 yttrat sig till myndigheten i denna fråga.

Ärendebeskrivning

Frågor om vattenförsörjning, biologisk mångfald och långsiktig hållbarhet är centrala i tillståndsprövningsprocesser och samhällsplanering. Region Gotland behöver därför ha en aktiv roll när det gäller såväl dialog med verksamhetsutövare som mer formella tillståndsprövningsprocesser. Just nu pågår ett antal processer med tillståndsprövning i olika skeden som rör kalkindustrier och täkter på Gotland.

Nordkalk AB. Tillståndsansökan täktverksamhet Lärbro St Vikers

- Mark- och miljödomstolen (MMD) meddelade tillstånd för Nordkalk 2024-12-23, ett 30-årigt täktillstånd.
- Domen överklagas av fem parter, bland annat Region Gotland gällande villkor kring ansvar för privata brunnar.
- Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har meddelat prövningstillstånd.
- Region Gotlands yttrande till MÖD 1 oktober 2025 där justering av yrkande avseende enskilda brunnar görs (bolaget ska ha ansvar inom, men ej utanför påverkansområdet).
- Region Gotland har senare även yttrat sig till MÖD 19 dec 2025 med besked att regionen inte har någon synpunkt på Nordkalks då aktuella yttrande eftersom innehållet inte behandlade det villkor som Region Gotland överklagat.
- MÖD meddelat tidplan för huvudförhandling (HUF) 21-23 april 2026.
- Nordkalk har yttrat sig över Region Gotlands yttrande 2 feb 2026.

Aktuellt under 2026

- Q1. Nordkalk yttrat sig 2 feb över Region Gotlands yttrande, bolaget vidhåller tidigare argument och går inte med på Region Gotlands yrkande rörande ansvaret för enskilda brunnar. Region Gotland föreläggs yttra sig senast inför huvudförhandlingen HUF. Ärendet med yttrande planeras att hanteras vid RS 31 mars.

Q2	Huvudförhandling i MÖD sker 21-23 april. Region Gotland ska också till domstolen meddela vilket deltagande regionen kommer att ha vid kommande HUF. Dom kan sedan väntas meddelas under sommaren.
Q3	Ev överklagandeprocess till HD (prövningstillstånd medges sällan).
Q4	---

Heidelberg Materials. Överklagat tillstånd för täkt- och vattenverksamhet i Slite

- MMD meddelade dom 2025-05-07 och gav bolaget ett 30-årigt täktillstånd för brytning av kalk inom Västra brottet och Filehajdar.
- Domen överklagades av Urbergsggruppen samt av ett antal privatpersoner.
- Mark- och miljööverdomstolen meddelade i november 2025 att domstolen har gått igenom målet och att det inte finns skäl att bevilja prövningstillstånd.
- Efter MÖD:s beslut har Urbergsggruppen samt privatpersoner gått vidare och överklagat MMD:s dom till Högsta domstolen HD.
- För närvarande avvaktar Region Gotland utfallet av HD:s avgörande under Q1-Q2 2026. HD kan besluta att bevilja eller att inte bevilja prövningstillstånd. Om domstolen beviljar detta hänskjuts målet till MÖD för förnyad prövning.

Aktuellt under 2026

Q1.	Inväntar utfall av överklagan till HD.
Q2	
Q3	Om prövningstillstånd medges blir det en del arbete med yttranden och förnyad prövning.
Q4	

Heidelberg Materials. Fabrikstillstånd Slite mm.

- Heidelberg lämnade in tillståndsansökan till MMD i juni 2024.
- RG lämnade ett yttrande över ansökan i oktober 2024 (RS 2 okt)
- Under april 2025 genomförde HM ett kompletterande samråd avseende främst muddring.

- HM meddelade i november 2025 att bolaget pausar satsningen på en CCS-anläggning i Slite.
- HM har i november 2025 inkommit till MMD med begäran om att revidera tillståndsansökan. En ändrad tillståndsansökan kommer preliminärt att redovisa två alternativa anläggningar, med respektive utan anläggning för koldioxidavskiljning (CCS-anläggning). MMD har gett HM till 13 mars 2026 att inkomma med reviderad ansökan.
- HM har den 24 februari 2026 återkallat sin ansökan. MMD avser att besluta om att avskriva målet under vecka 10.

Aktuellt under 2026

Q1	HM inkommer med reviderad tillståndsansökan till MMD senast 13 mars. Därefter skickar MMD ut HM:s reviderade ansökan på remiss till sakägare (inklusive Region Gotland) preliminärt under senare delen av mars. Inte aktuellt – målet avskrivs.
Q2	Sista dag för yttrande blir preliminärt sista maj. Region Gotland begär lämpligen anstånd för att kunna hantera ärendet vid RS 10 juni. Inte aktuellt.
Q3	Skriftväxling mellan parterna med syfte att ansökan ska bli komplett. Inte aktuellt.
Q4	Ansökan kungörs (preliminär bedömning). Efter kungörelse sker skriftväxling med möjlighet för sakägare att yttra sig och bolaget får svara. När domstolen är nöjd fastställer den ett datum för huvudförhandling, troligen blir detta under 2027. Inte aktuellt.

SMA Mineral AB. Täckttillstånd Stucks

- SMA genomfört avgränsningssamråd Q2 2025.
- Region Gotland lämnat samrådsyttrande med antal invändningar mot den planerade verksamheten (RS juni 2025).
- Enligt bolagets tidigare planering kommer ansökan att inges tidigast Q4 2026.
- SMA meddelar i januari att man avser att hålla samråd med myndigheter 26 mars 2026.
- Samrådsunderlag från SMA skickas enligt uppgift ut omkring 1 mars.

Aktuellt under 2026

Q1	SMA genomför samråd 26 mars inför bolagets tillståndsansökan. Tjänstepersoner från RS och TSF kommer att delta.
Q2	Ta fram yttrande till SMA. Vi siktar lämpligen på RS 27 maj för beslut om yttrande. Beredskap för att begära anstånd vid behov.
Q3	Samrådsprocess med kompletterande synpunkter ev.
Q4	SMA lämnar in tillståndsansökan (enligt tidigare uppgifter från bolaget)

SGU översyn riksintressen för värdefulla ämnen och material på norra Gotland

- SGU genomför december 2025 en översyn av riksintressen för värdefulla ämnen och mineral på norra Gotland. Bland annat innebär förslagen att området som SMA Mineral har intresse av föreslås utökas.
- I yttrande beslutat i RS 28 jan avstyrker Region Gotland föreslagen utvidgning av riksintresset för Rute-Stucks i de delar som kommer i konflikt med vattenskyddet för Bästeträsk. Region Gotland påpekar också att en utvidgning kan ha negativa effekter när det gäller såväl gällande Natura 2000-områden som etableringen av nationalparken Bästeträsk.
- Naturvårdsverket yttrar sig över förslag till riksintresserevidering och är negativa till området Rute-Stucks med anledning av Nationalpark och Natura 2000.
- SGU meddelar 17 februari att myndigheten fattat beslut om revidering av riksintressen enligt ursprungligt förslag. Inga justeringar har gjorts med anledning av inkomna yttranden, myndigheten hänvisar till att avvägning får ske vid kommande tillståndsprövningar.

Beslutsunderlag

SGU Beslut RI Storugns-Klinthagen 31-250-2026. Daterad 2026-02-17

SGU Beslut RI Rute-Stucks 31-252-2026. Daterad 2026-02-17

SGU Beslut RI Fleringe 31-251-2026. Daterad 2026-02-17

MÖD kallelse till huvudförhandling, aktnilaga 97 (Nordkalk), daterad 2026-02-20.

Heidelberg Materials anståndsbeğaran till MMD, aktnil 54. Daterad 2025-11-19.

Mark- och miljödomstolens underrättelse om återkallelse av tillståndsansökan (HM), aktnil 56-57, daterad 2026-02-24.

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-02-24

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen